

Наумова Тетяна

доцент

Державний біотехнологічний університет Україна

ORCID: orcid.org/0000-0002-8373-870X

Акімова Наталія

професор

Державний біотехнологічний університет Україна

ORCID: orcid.org/0000-0002-8608-8757

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРАГНЕННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Унаслідок повномасштабної військової агресії рф проти України зруйновано освітня інфраструктура в багатьох прифронтових регіонах.

За статистичними даними, на початок 2023 р. в Україні функціонувало 13875 закладів дошкільної освіти (ЗДО), 12976 закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), 670 закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), 332 заклади вищої освіти (ЗВО), 740 закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО). У цих закладах загалом навчалося близько 6,5 млн. здобувачів освіти й працювало майже 0,7 млн. педагогічних і науково-педагогічних працівників. Унаслідок збройної агресії рф проти України станом на кінець липня 2023р. зруйновано 337, пошкоджено 3199 закладів освіти [Освіта, 2023].

Проведене статистичне дослідження свідчить про скорочення видатків на освіту (табл.1).

Напрямок	Видатки, факт 2022 р., млрд грн	Чисельність здобувачів освіти, 2022 р., осіб	На одного здобувача, 2022 р., грн	Видатки, план 2023 р., млрд грн	Чисельність здобувачів освіти, 2023 р., осіб	На одного здобувача, 2023 р., грн
Дошкільна освіта	40,7	1 111 358	36 629,53	51,4	739 722	69 550,45
Загальна середня освіта	145,3	4 230 358	34 346,84	145,1	4 041 976	35 898,28
Професійна (професійно-технічна) освіта	15,5	243 825	63 571,73	17,3	230 474	75 049,68
Фахова передвища освіта	14,9	362 485	41 059,28	15,2	331 488	45 747,66
Вища освіта	45,9	973 205	47 116,50	48,3	1 112 965	43 400,02
Позашкільна освіта та заходи з позашкільної роботи з дітьми	13,0	980 789	13 208,17	14,5	1 011 403	14 361,04

Таблиця 1.

**Видатки зведеного бюджету на освіту у 2022–2023 рр.
(за рівнями освіти)**

Джерело: (Освіта, 2023).

Але, завдяки міжнародної підтримки української освіти викладачі мають змогу брати участь у конкурсах та проектах. Так, у 2022р. було підтримано безпрецедентну кількість проектів, представлених українськими учасниками, зокрема за напрямом Jean Monnet. Загалом підтримано 94 проекти. Оновлено робочу програму «Еразмус+» на 2023р., зокрема передбачено 100 млн. євро на підтримку проектів, які сприяють освітній діяльності та інтеграції людей, що рятуються від війни в Україні, а також заходи з підтримки організацій, учнів і працівників закладів освіти України [Освіта, 2023].

Так, в умовах воєнного стану змінився формат спілкування а отже і зворотній зв'язок викладача зі студентом. Більшість закладів вищої освіти знищені, багато зазнали руйнування. Але в цих непростих умовах існування необхідного освітнього простору послуги з навчання не припиняють надаватися. Дехто зі студентів опинився на окупованих територіях і взагалі втратив можливість навчатися, дехто виїхав за кордон, ті студенти, що продовжують навчання в Україні заздалегідь не мають якісного доступу до Internet, подекуди навчаються під обстрілами та під звуки сирен.

У цих надскладних умовах постає безліч викликів, які необхідно подолати працівникам у сфері вищої освіти, особливо викладачам. Слід відзначити, що в регіональному розрізі пошкоджено ЗФПО та ЗВО 16 регіонів країни, але найбільше пошкоджень такі заклади зазнали в Харківській (29 ЗФПО і 23 ЗВО), Донецькій (29 та 9), Дніпропетровській (14 і 3), Запорізькій (11 та 5) і Миколаївській (10 та 5) областях. У цих п'яти областях сконцентровано 71,1 % всіх пошкоджених ЗФПО та ЗПО [Освіта, 2023].

На нашу думку, викладачам ЗВО потрібно створити умови для здобуття освіти в умовах війни та вимушеної міграції. При цьому необхідно врахувати глобалізаційні виклики і тенденції, завдяки яким є наявна потреба в пошуку нових підходів до надання освітніх послуг у ЗВО м. Харкова та регіону, що мають відповідати на всі запити сучасності й майбутнього, задовольняти потреби студентів та усіх, хто задіяний в освітньому процесі.

Слід відзначити, що студенти ЗВО м. Харкова здобувають освіту в режимі онлайн-навчання. У цих умовах нажаль головною перешкодою для розвитку дистанційного навчання стала відсутність необхідних цифрових пристроїв та інтернет-зв'язку, а також недостатній рівень цифрових навичок учасників освітнього процесу. Основним викликом ще залишаються періодичні відключення електроенергії.

Незважаючи не всі перешкоди, викладачі ЗВО застосовують усі методи роботи зі студентами в режимі онлайн-навчання. На мікрорівні: презентації; прийоми ілюстрації та демонстрації за допомогою інтерактивних порівняльних аналітичних таблиць, алгоритмів, відеороликів; використання інтерактивного спілкування; зміна формату ведення лекції; використання дискусії; поєднання сучасного та історичного контенту для ретроспективного розгляду та подачі матеріалу; застосування креативного мислення під час розв'язування тестових завдань; використання освітніх технологічних платформ, тощо.

Нажаль на макрорівні в прифронтових регіонах існує багато перешкод, які необхідно ще владнати: забезпечити: організацію безпечних умов здобуття освіти; оновити формат діяльності психологічної служби системи освіти; забезпечити підтримку з боку Держави щодо оновлення моделі оплати праці освітян; створити гідні умови для професійного розвитку (можливість безкоштовної участі в міжнародних проектах, курсах та програмах), тощо.

Отже, режим онлайн-навчання в ЗВО є вимушеним кроком саме в прифронтових регіонах. Тому, застосування та пошук нових підходів до надання освітніх послуг у ЗВО м. Харкова та регіону є нагальною потребою. При цьому забезпечення якості надання таких послуг є першочерговим завданням для усіх учасників освітнього процесу. Наступні дослідження в цьому напрямі передбачають розширення списку інноваційних підходів до викладання лекційного та практичного матеріалу та теоретичне обґрунтування їх застосування під час онлайн-навчання в прифронтових регіонах України.

Список використаних джерел:

1. Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva_konferencia/2023/22.08.2023/Informanalytic.zbirOsvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf